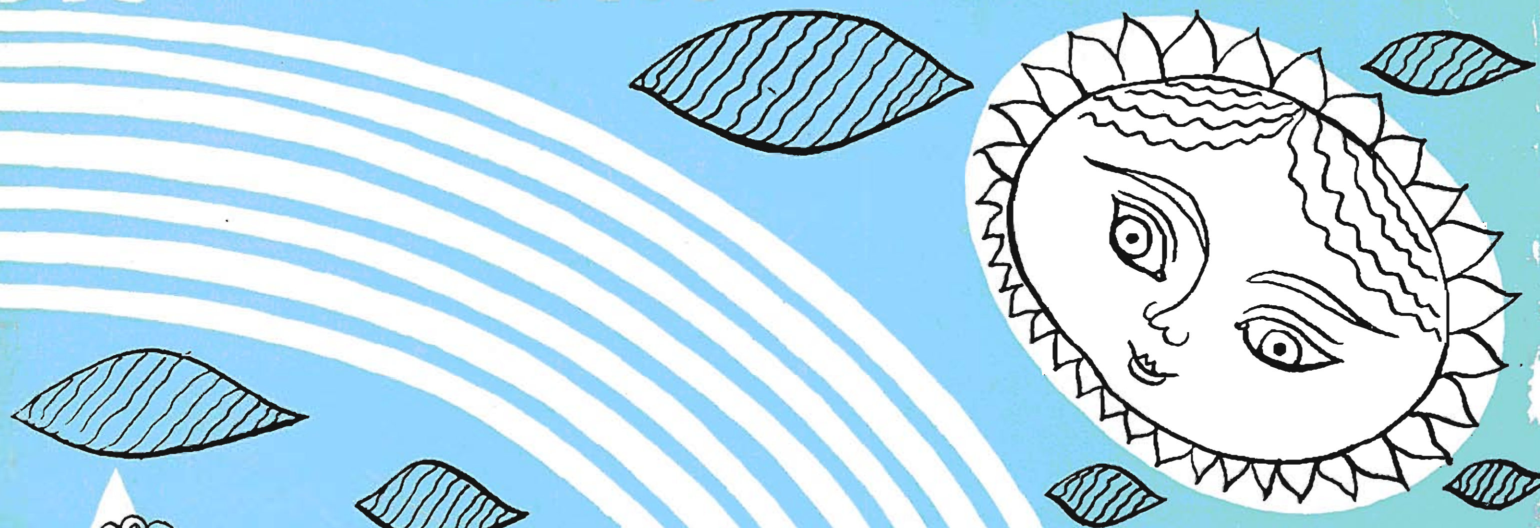
ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

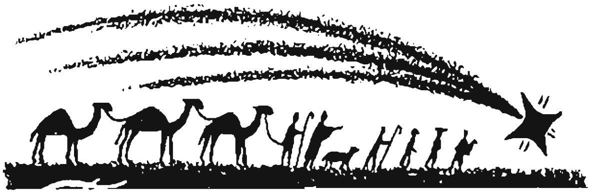
THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

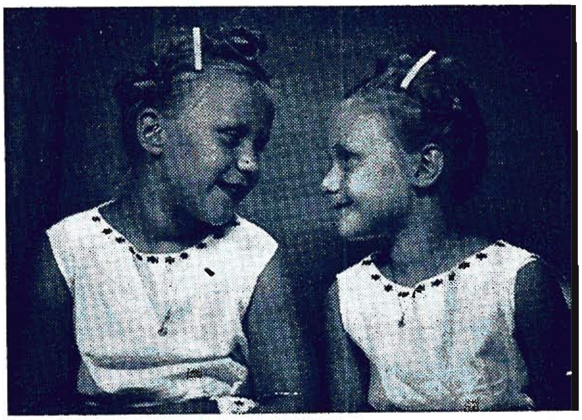
РІК X СІЧЕНЬ, 1963 Ч. 1 (10

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
— й —
ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ
Співробітникам, Передплатникам, Читачам,
Їх Батькам, Виховникам і Вчителям,
всім Прихильникам і Жертводавцям
— б а ж а є —
ВИДАВНИЦТВО й РЕДАКЦІЯ „В Е С Е Л К И"

Наша пошта

Сетя й її сестричка Мака **Косарчин** з Шикаґо, Іллиной, прислали нам такого листа: Дорога „Веселко"! Ми дуже Тебе любимо. Вже кілька років, кожного місяця, як Ти до нас приходиш, ми дуже радіємо. Колись Мамця читала нам Твої сторінки, тепер я, Сетя, вже сама читаю нам обом. Я вже у третій клясі школи св. Миколая в Шикаґо, а Мака у першій. Татко казали, що „Веселка" потребує фондів на свою дальшу появу й розбудову. Посилаємо Тобі свої чеки, що їх дістали від УНСоюзу, щоб Ти могла приходити до нас кожного місяця. Ми закликаємо всіх читачів „Веселки": Дорогі Друзі! Ходіть з нами, поможіть нашій приятельці „Веселці"! На пам'ятку посилаємо Тобі нашу світлину. Бувай здорова!

Відповідь **Редакції:** Дорогі Діти! Ми глибоко зворушені Вашим гарним вчинком, який може стати прикладом для всіх передплатників і читачів „Веселки". Тішить нас, що добре вчитеся і що Ти, Сетю, вже сама читаєш і так гарно пишеш по-українськи. Спасибі за світлину! З Різдвом Христовим і Новим Роком бажаємо Вам і Вашим Батькам всього кращого!

— *** —

Юрчик **Миколаєвич** з Ню Гейвену, Коннектикат, має дев'ять років і ходить до четвертої кляси публічної та до четвертої кляси української школи. Він пише: Дорога „Веселко"! Я дуже люблю „Чап-Чалапа". Чому Ви не пишете більше про нього? Я прочитав у маминім журналі „Наше Життя" оповідання „Відважні батьки" про те, що білка загризла в гніздечку маленьких пташат. Чи це правда? Я маю також приручену білку. Вона приходить до нашого городу і на сходи хати і я даю їй горішки. Здоровлю щиро!

Відповідь **Редакції:** Дорогий Юрчику! Питаєш нас, чому не вміщуємо більше „Чап-Чалапа". Багато інших дітей питають нас те саме. Ми не даємо більше цієї веселої історійки тому, що пан ЕКО, який нам її присилав, повідомив, що більше цього робити не може. З січневим числом „Веселки" будемо вміщувати інші веселі історійки для менших і старших дітей. Сподіваємося, що вони будуть подобатися нашим читачам не менше від „Чап-Чалапа".

Чи це можливе, щоб білка загризла пташат у гніздечку? У тваринному світі діються різні дивні речі, але найкраще напиши в цій справі до редакції дитячої сторінки „Нашого Життя".

Подякуй своїм Батькам за надіслані передплати для Тебе, для дітей-залишенців у Німеччині і за пожертву на пресовий фонд нашого журналу — разом 10.00 дол. Бажаємо Вам Веселих Свят Різдва Христового і Щасливого Нового Року!

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Всіх передплатників „Веселки", які залягають з передплатою, просимо негайно вирівняти свою заборгованість, інакше прийдеться стримати їм висилку журналу.

ВЕСЕЛКА
THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ
з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: "SVOBODA" — 'Veselka,' P. O. Box 346
Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.
Обкладинка роботи Галини Мазепи. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.
Subscription $4.00 per year.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Галина Мазепа — Ісусик у яслах

РІЗДВЯНИЙ ПРИВІТ

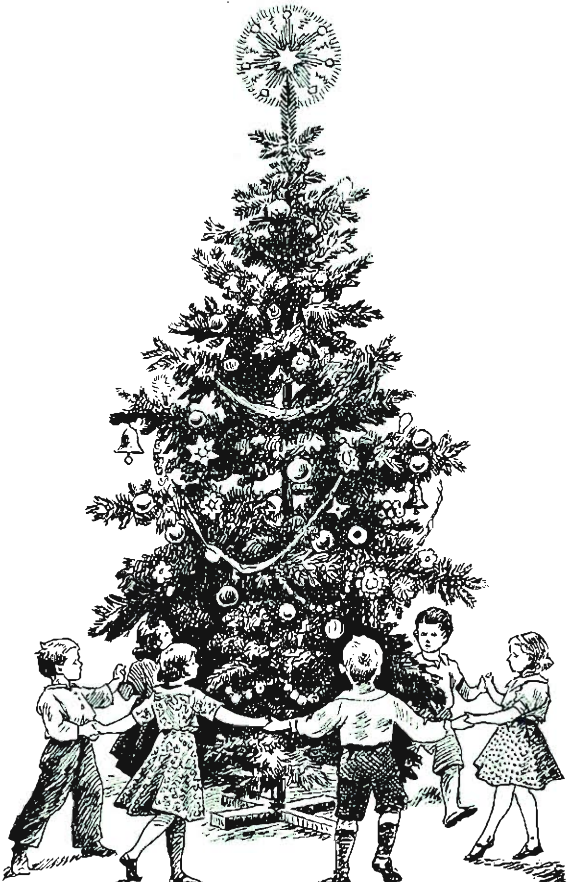
Ілюстрація Юрія КОЗАКА

Стоїть ВЕСЕЛКА край воріт
В новій святковій свиті,
Різдвяний нам несе привіт
Із міста Джерзі Ситі.

На ґудзик пальчик і — дзень-дзень:
„Чи можна, друзі, в хатку?
Хотіла б я в цей світлий день
Співати вам колядку.

З Різдвом святим вітаю вас:
Христос вродився нині!
Ісусе, дай щасливий час
І вам, і дітям всім ураз,
І нашій Україні”.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація В. ЗАЛУЦЬКОГО*

ЛУНАЄ КОЛЯДКА

Радіє Галинка,
Степан і Параска:
У них є ялинка,
Чудова, мов казка.

Та й як не радіти,
Як свята Різдвяні –
На вітах, мов зорі,
Сіяють свічки,
Всміхаються діти,
Веселі, рум'яні —
Так довго чекали
Й діждались таки!

Діждались в гостину
Святого Дитятка,
Тому й без упину
Лунає колядка,

І радісно сяють
Високо з-під стелі
З вершини ялинки
Сріблисті зірки.
Всміхаються діти,
Рум'яні, веселі —
Так довго чекали
Й діждались таки!

Співайте, співайте
Дитятку малому,
Щоб пісня бриніла
По світу усьому,

Щоб вітер крилатий,
Мандруючи світом,
За море глибоке
Її переніс
І в степ України
Різдвяним привітом
Привіяв під вікна,
Що мокрі від сліз.

Константина МАЛИЦЬКА — Віра ЛЕБЕДОВА

ЯСНА ЗОРЯ ВСЬОМУ СВІТУ ЗВІСТИЛА...

**Ясна зоря всьому світу звістила,
Що Пречиста Сина Бога родила.
У вертепі між ягняток на сіні
Ладить Мати постіль-ложе Дитині.**

**Під голівку стелить зілля пахуче,
Щоб не гризла так солома колюча,
Бо у неї для Дитинки малої
Ані шовку, ні пеленки м'якої.**

**Ой, зачули це знадвору пташатка,
Як клопочеться Мати Дитятка!
Полетіли гаєм, полем, лісами,
Позносили вони пір'я дзюбками,
По пірцеві поскидали м'якому
І встелили теплим пухом солому.**

**Ясна зоря в Вифлеємі сіяє,
Діва Мати над Дитятком співає,
А пташата разом з Матір'ю хором
Колядують Дитині знадвору.**

Лідія ІВАНІВ *Ілюстрації В. ЗАЛУЦЬКОГО*

КАЗКОВО ЧУДОВІ ЗИМОВІ СВЯТА

СПОГАД

— Ходи до вікна, будемо виглядати Саву, чи не везе нам нашу найкращу ялинку! — гукнула над Лідиним вухом Ґена.

Поздіймали черевики перед Марининим ліжком і по ньому вилізли на підвіконня. Шибки внизу були вкриті дивовижними малюнками „пана Мороза", а вгорі були чисті. Дівчатка могли виглядати доброго Саву та свою улюблену ялинку. Ґена, раз зайнявши місце, і не думала його залишати: буде дивитись доти, доки не побачить Савиних коників, а тоді проворно вискочить на подвір'я й перша привітається з ялинкою.

Але Ліда незабаром почала нудитись, не було на що дивитись. Ось старі погані комірки сусіда, шкода, що такий багач, а жаліє грошей на побудову нових. Від сторони його подвір'я висить на довгому дрючку стара ліхтарка. Повісили її Ліда з Ґеною, вистеливши дно ліхтарки м'яким сінцем, шматочками тканини й пір'ям, мовляв, буде добра хатка для пташат. Але ніякі пташки не захотіли там мешкати, навіть звичайні сіренькі горобчики погорджували їхнім щирим дарунком, і тепер з ліхтарки смішно стирчали стеблинки.

Ліда непомітно перейшла до другого вікна, що виходило на городчик — гордість усієї родини. В цілому місті, навіть у цілому повіті, не було ніде такого городчика, як у них. На першому поверсі, на кілька метрів понад землею, влітку цвіли всілякі квіти. Тепер крислаті рожі „до смаження" дрімали, прикриті сніговим покривалом, поміж ними два кущі „справжніх" рож, білої, а по середині однієї грядки — третій кущик найкращої з усіх, червоно-багряної рожі.

— О, що це?

Довкола тієї рожі сніг розтанув. Ліда виразно бачить почорнілу землю. Галузки, звільнені від снігу, випростовуються і набрякають, ось-ось покажуться зелені ніжні листочки.

Рожа ожила, зазеленіла, готується випустити пуп'янок, що стане рожею-квіткою, одним із незліченних дарунків Бога-Творця людині. Лідуня налічила вже три, п'ять, шість квіток і радісно скрикує:

— Від мамці, татка, Славці, Михайлика, Ґені й від мене по одній рожі для новонародженого Дитятка Ісусика!

Лише на мить бентежиться Лідуня, коли бачить ще й сьому, й восьму рожу. Вона знає: це буде рожа від Марині, їхньої вірної слуги-няні, та й від Дмитра, їхнього фірмана. Адже разом сідають до Святої Вечері, то й разом обдарують Ісусика в день його народження. Ліда знає, що має

зробити: вона позрізує квітки рожі, зробить чудову китицю й понесе до церкви. Їй так хочеться покласти рожі в ясла біля Ісусика! Вони напевно сховають свої колючки, а красою та ніжким запахом довго забавлятимуть Боже Дитятко.

Ліда зажурилась, вона не знає, куди покласти рожі. Та ось уже радісно вигукує і співає: „В малій хатині, в малім киводі . . .” Там є Ісусик і там місце для рож . . .

Мама здивовано глянула на свою найменшу доню.

Підійшла й побачила: Ліда, поклавши голову на руки, солодко спала на підвіконні. Мама взяла доню на руки й поклала на ліжко Марині. Знала своїх дочок: обидві мусять зустрічати ялинку, інакше плачам не буде кінця.

І чого того Сави й досі нема? Надворі вже зовсім стемніло. Ґеночка вже не виглядає, а лише прислухається. Раптом вона радісно вигукнула:

— Ялинка, ялинка!

Вилетіла в сіни, поспішно взула теплі снігівчики і, ловлячи на бігу шаль, що його підкинула всевидюща мама, вибігла на двір. За нею поволіше, але певно попростувала вже цілком пробуджена Ліда.

*

— Ялинка! Стояла у вітальні. На час Різдва виносили з лівого кутка високої, просторої та ясної кімнати височенний фікус маминого хову, і ялинка пишалася на всю кімнату, немов княжна. І цього разу Сава вибрав найкращу з-поміж усіх ялинок. Була висока, мала гарний рівний вершок, а від нього розходились униз галузки, якраз уміру, не занадто густі й не рідкі.

І чого тільки на тій ялинці не було! На самому вершку великий ясний ангел із срібною зіркою над головою, під ним аж донизу скляні кульки різної величини — що нижче, то більші. На видних місцях красувались різнобарвні скляні пташки. Тут і там почеплено то позолоченого горішка, то якусь шоколядку, загорнену в тоненьку бібулку. Були там паперові їжачки, кошички з коробок з-під сірників, пообліплювані дрібно різаним тонким папером, у якому були горішки. На галузках гойдалися паяци, зроблені з видутих курячих і голуб'ячих яєць. Тут і там мерехтіли хатки-іграшки, збудовані з соломки й кораликів. Було видно розети з дроту, на який легко навішувати коралики, павучки й метелики, зроблені також із дротиків і кораликів. Були там різного розміру ангелики в суконочках з паперу, Миколайки-медівнички, паперові Миколайки, бузьки та свинки, теж штудерно змайстровані з видутих яєць. Внизу під ялинкою розчервонілись мухоморики, шапочки червоні з білими цятками, ніжки білі — до цих прикрас найбільш придатна морщена бібулка. Згори звисали ланцюжки — один з твердого блискучого паперу, другий із соломки. Всюди на галузках лежав сніг, тоненько різаний з білого морщеного паперу. Усміхалися малі червоні яблучка, горіхи, фіґи, тістечка-бублики, шоколядові „бомби” та сливки в шоколяді. Накінець свічки та штучні вогні-феєрверки. Та ні, ще не кінець . . . Десь по середині ялинки, на видному місці красувалась темносиня куля із золотим тризубом на ній, а біля ялинки на столику, вкритому вишиваним рушником, стояв вертеп-стаєнка.

Ліда зупиняє погляд на манюсінькому Ісусикові в яслах. Нема біля нього квітів рожі. Ліда шепоче: „Ісусику, замість рожі, дарую тобі своє серденько”. І Лідуня бачить, цілком виразно бачить, як Ісусик радісно посміхається.

*

Казково гарні були різдвяні вакації, дармащо трохи закороткі. Який прекрасний час! Свята Вечеря, до якої дружньо засідали всі разом, господарі та слуги. Достойне Різдво. Вся родина під проводом батька бере участь у врочистій співаній Службі Божій. Діти трохи нудяться і втомлюються в церкві, але не протестують, бо знають, що на Різдво мусять вислухати співану Службу Божу. Не домагаються сидіти на лавках — лав-

ки для старших віком, поважних громадян і громадянок міста. Тому діти стоять, а щоб не пустували, з ними їх матері або старші сестри чи брати.

Ліда стоїть у церкві поруч Гени. Позаду, мов ангел-хоронитель, їх добра мама. Сестрам жаль мамусі — вона так натрудилася перед святами, але їхня родинна лавка заповнена. Там сидять дідусь Михайло, найстарша його дочка-вчителька тітка Марія, гості — тітка Олеся і дядько Ілько, вчителі з Тужилова, сидять ще хоровита тітка Ольга й татко, а решта членів великої їхньої родини стоїть.

Пишна ялинка, колядники, вертеп, поїздки саньми-залубнями з різдвяними привітами до родини, приятелів чи добрих знайомих. Місто чисте, білісіньке, пишається зимовою красою, а люди якісь такі добрі, ласкаві, немов би непорочний сніжок вибілив також і людські душі.

***

У навечір'я Нового Року для старших брата й сестри особлива радість: вони збиралися на „Маланчин баль". Менші діти з цікавістю оглядали новий одяг сестри.

На самий Новий Рік знову чар і таємничість старовинних звичаїв. Посівальники, молоді парубки або хлоп'ята. А як радо приймали діти „полазників"! Адже важливо, щоб на Новий Рік переступив поріг дому перший хлопець-„полазник" із своїми „віншуваннями" й сіянням зерна, а потім могли й дівчата приходити з побажаннями.

Татко добував з гаманця срібні гроші, клав біля умивальниці, і всі члени родини, що приходили митись, вкладали у воду срібні гроші „на красу, на здоров'я, на багатство".

***

Щедрий Вечір такий же чарівний, як Святий Вечір. Та ж сама радість, але серце вже мимоволі відчуває подих смутку.

Надходило „останнє свято" — Йордан. Похід над ріку, лопотіли церковні хоругви, українські прапори. У світлих ризах ішли священики з міста та священики з сусідніх сіл. Співав міщанський хор, дзвеніли прегарні міцні голоси. Скрізь

незліченний натовп народу, міського та з довколишніх сіл. У руках людей безліч прерізного посуду: пляшечки, слоїки, банки, дзбаночки, а з них визирали вівсяні золотисті колоски, насмикані з „дідуха", що в наших підкарпатських околицях був з вівсяної соломи.

Так, так, казково чудові були різдвяні вакації колись, за Лідиних дитячих літ, там, в Україні . . .

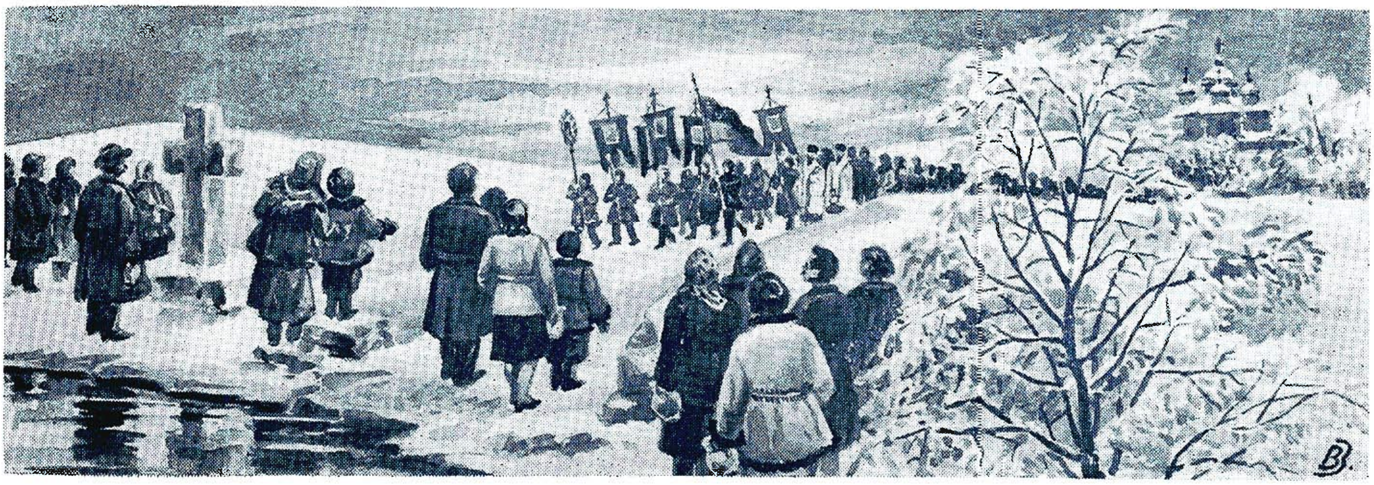
Прочитайте уважно цей спогад про зимові свята в Україні, порівняйте їх із тутешніми зимовими святами і дайте відповідь на такі питання:

1) Які тут описані святкові звичаї збереглися серед українських еміґрантів там, де ви живете?

2) Як прибирали діти в Україні ялинку і чим від неї різняться теперішні ваші ялинки?

3) Що таке новорічні „посівальники" і „полазники"?

Знайдіть на мапі приблизне місце, де жили Геня й Ліда, і скажіть, яка це частина України.

СТОРІНКИ СЛАВИ

ВЕЛИКІ, НЕЗАБУТНІ ДНІ

В кінці першої світової війни, коли в Московщині повалено царську владу, народи, поневолені Москвою, почали творити власні держави. У Києві українці створили свою владу — Українську Центральну Раду. Сталося це весною 1917 року. Гомонів тоді Київ — сповнявся радістю і щастям. Це ж знову творилася рідна Держава.

Софійський Собор у Києві. На площі цього собору проголошено незалежність і соборність Української Держави 22 січня 1918 і 1919 рр.

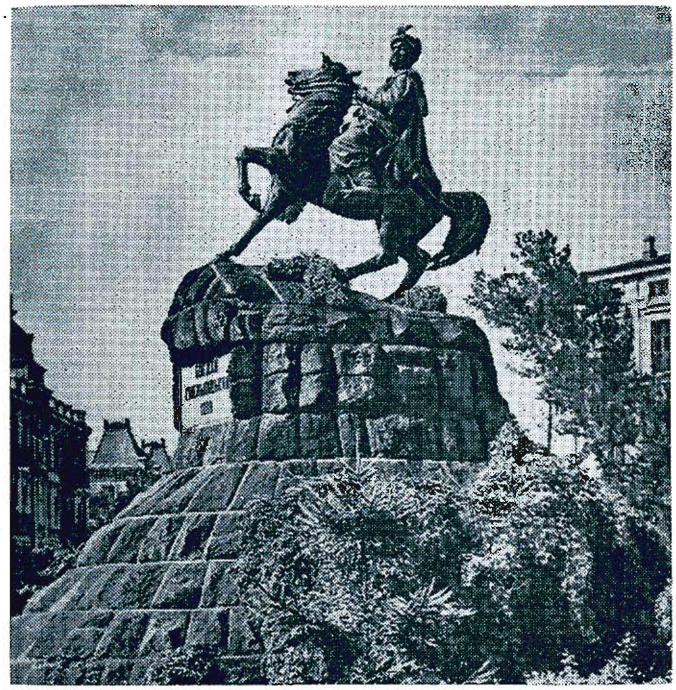
22-го січня 1918 року проголошено в Києві окремим Універсалом, що Україна стає вільною, ні від кого незалежною державою, що твориться Українська Народна Республіка. Тим часом у Московщині большевики взяли владу в свої руки і рушили з півночі війною на Україну.

Проти большевицьких ватаг виступили з Києва студенти-юнаки — Студентський Курінь. Було їх всього 300, а вслід за ними вийшли військові частини. На землях Чернігівщини, на залізничній станції Крути відбувся 29 січня 1918 року нерівний бій горстки юнаків з тисячами большевицьких матросів. В тім кривавім бою полягли юнаки-герої, засвідчивши тим геройчним чином свою велику, жертвенну любов до рідного краю і народу.

Весною, коли прогнано з України московських наїзників, тіла героїв-юнаків привезено до Києва і врочисто поховано над Дніпром.

Тоді західні українці, що були під владою Австрії, готовилися взяти владу в свої руки. 1-го листопада 1918 року в столиці Галичини — у Львові замаяв на ратуші жовто-блакитний прапор і проголошено створення Західньої Української Народної Республіки. А за короткий час — знову в день 22 січня 1919 р. — проголошено в Києві на площі перед храмом св. Софії злуку всіх земель України.

Залунали дзвони київської Софії, звіщаючи всій землі українській і всьому народові, що віднині немає меж, що віднині є тільки один український народ і одна соборна Українська Держава.

Пам'ятник гетьманові Богданові Хмельницькому на Софійській площі в Києві

Великі, радісні були це дні, та недовго тривала воля, — бо одвічні вороги України рушили збройно проти України: поляки зайняли Львів і Галичину, а москалі-большевики Наддніпрянську Україну з Києвом.

Кілька років потривала нова Українська Держава, але день 22 січня 1918 року, день 1 листопада 1918 року і день 22 січня 1919 року стали для українського народу незабутніми історичними датами.

Б. Д.

Михайло МАМОРСЬКИЙ *Ілюстрації Юрія КОЗАКА*

НЕЧЕМНИЙ СНІГУР

Надворі сніг і вітер: гу-гу-гу-у-у!

— Бабусю, — питає мала Улянка, — чи взимі всім холодно?

— Авжеж! І пташкам, і зайчикам, і вивіркам — усім! — відповідає бабуся.

— Бідолашні вони! — каже жалібно Улянка. — Я б їх впустила до кімнати погрітись . . .

— Де там, дитино! — засміялася бабуся. — Вони не дадуть себе спіймати.

— Бо дурненькі! — сказала Улянка. — Я б їм кривди не зробила. Погладила б по спинці, дала б хліба, а потім випустила надвір: ідіть собі, як хочете!

На другий день настала відлига. Улянка пішла в садок, до неї понасходилось дітей з усього сусідства. Стали вони ліпити із снігу снігову бабу. Як скінчили, дивляться — аж то не баба, а хлопчик. Назвали його Снігуром.

Стоїть Снігур навпроти Уляниних вікон і дивиться в кімнату.

Підійшов вечір, діти розійшлись по своїх домівках. Подув холодний вітер, і несподівано потиснув такий мороз, що аж зарипіло під черевиками.

— Гу-у-у! — гуде вітер під вікнами.

Лежить Улянка в ліжку й думає:

„Мабуть, Сніговий Хлопчик змерз . . . Та й як йому не змерзнути, коли такий холод? І що він собі про мене думає? Напевно нічого доброго! . . Удень гралася з ним, сміялася до нього, навіть на лиці йому борщем рум'янці вималювала, а на ніч пішла собі в теплу кімнату, лягла у м'яке ліжко, а бідного Снігура лишила трястися на морозі. Недобра самолюбка!"

Так думала Уляна, журилась-турбувалась та й заснула .

Настав ранок. Тільки прокинулась Улянка — та й просто до вікна! Дивиться — стоїть Снігур, поглядає у вікно й ніби жалібно говорить:

— Ой, як я змерз! Бачиш, як у мене на чолі іней блищить? І скажи: тобі мене не жаль?

— Та ж певно, що жаль! — шепнула Улянка. — Я про тебе звечора ввесь час думала, поки не заснула, а потім ти мені снився. Чи ти справді думаєш, що я така невдячна?

Снігур мовчав, і Улянці стало ще більш ніяково: навіть говорити з нею не хоче . . . Пішла до кухні, поцілувала тата й маму на добридень, побажала їм щасливої роботи, провела їх до дверей, помахала ручкою, а далі вмилася, помолилася і дістала від бабусі склянку молока. П'є Улянка, та чомусь не смакує їй молоко, і Снігур з думки не сходить. Що підійде до шибки, гляне на бідолашного Снігура, то ще міцніше жаль її за серце стискає.

— „Може б його взяти до хати погрітися? — подумала нараз Улянка та й аж усміхнулася сама до себе. — Піду до бабусі порадитись".

Побігла до кухні, але бабуні там не було: пішла до крамниці по хліб. Тоді Улянка швидко одягнула на себе плащик, наділа шапочку, рукавички й вибігла надвір. Бр-р-р, холодно! Снігур був невеличкий, от так завбільшки з велику ляльку. Принесла його дівчинка до кухні та й поставила під стіною.

— Ні, — каже, — тут тобі не буде добре! Ти цілу ніч не спав, заморився, тобі треба виспатись.

І поклала Уля Снігура в своє ліжечко.

— Спи, Снігурику, а я тебе по обіді розбуджу, як діти прийдуть санкуватись . . .

Накрила Снігура ковдрою і навшпиньках вийшла з кімнати.

А по обіді Улянка прибігла до бабусі з сльозами на очах.

— Бабусю, Снігур нечемний . . . Такий нечемний!

— Який Снігур? — здивувалася бабуся.

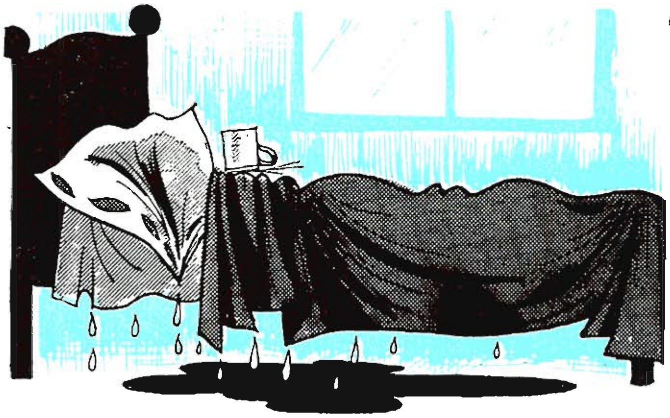
— Та той, що в садку перед вікнами стояв. Я взяла його до хати.

— До хати? А де ж він? Покажи!

Узяла Улька бабусю за руку й повела до своєї спальні. Показала на ліжечко.

— Дивіться! Тут він спав і . . . нема! Утік! І... і . . . нечемний такий!

Бабуся глянула й ахнула. Все ліжечко було

мокре, а під ліжечком стояла на підлозі кругла калабаня води . . .

Алла КОССОВСЬКА

МИЙТЕ РУКИ!

Ілюстрація Ю. Козака

— Пам'ятайте, любі діти:
Перед їдженням завжди
Треба з милом руки мити,
Щоб не трапилось біди,
Щоб маленькі всі мікроби,
Що у бруді люблять жити,
Не принесли вам хвороби,
Або й смерти, любі діти.

Так казала мама діткам,
Васильковi і Уляні.
І побігли діти швидко
Мити руки біля крану.

— Ну, а як же буде з „Милим?"
(„Милий" — приятель дитячий)
І помили діти з милом
Лапи „Милого" собачі.

Слова: Л. ПОЛТАВА Муз.: Л. БЕЗКОРОВАЙНИЙ

ЛЮЛІ — ЛЮЛІ...

Ілюстрація Ю. Козака

Люлі, люлі,
Прилетіли гулі-гулі.

Наша Галя так співала,
Лялю-кралю колисала.

Ляля чула чи не чула,
А Галюся вже заснула.

Роман ЗАВАДОВИЧ

ЧЕРНІГІВЩИНА

Серед лісів піски і плавні,
Усуміш багна і поля —
Оце князівська волость давня,
Стара чернігівська земля.

На березі Десни, край бору
Чернігів, свідок давніх літ,
Хрестами княжого собору
Благословляє дальній світ.

Дзвеніла тут гетьманська слава,
Під Конотопом бій гримів,
В боях, завзятих і кривавих,
Козацтво било ворогів.

Під Крутами червоні маки
І кров'ю скроплені поля —
І жде новітніх гайдамаків
Стара чернігівська земля.

Спаський собор в Чернігові

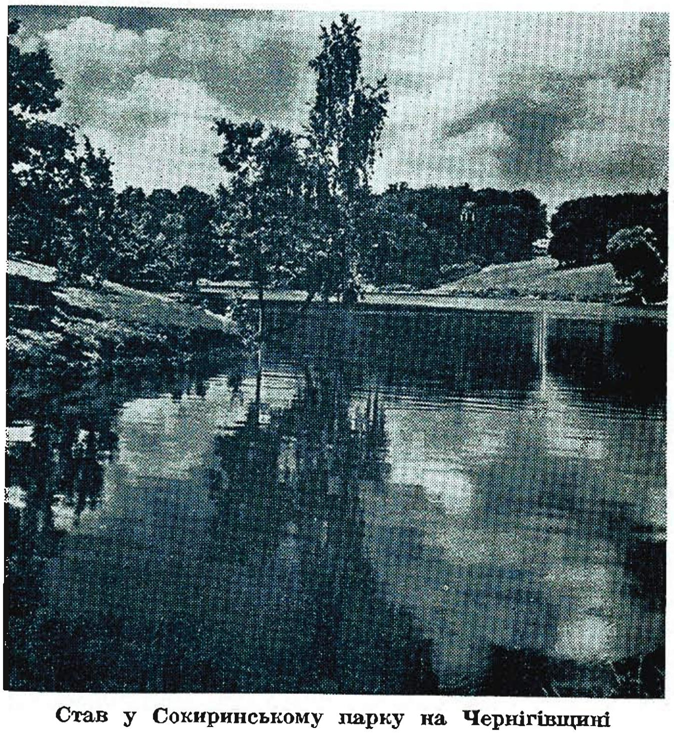
ЧЕРНІГІВЩИНА — ЗЕМЛЯ, ДЕ КОНОТОП, БАТУРИН І КРУТИ

Найбільша притока Дніпра — це ріка Десна. Зливається вона з дніпровими водами в тому місці, де на горбах розкинулося столичне місто Київ.

Тече Десна низиною з північного сходу, а в Десну вливають свої води з лівого боку річка Сейм, а з правого — Снов. Земля над Десною і її притоками — це Чернігівщина. Її назва пішла від головного міста Чернігова, що лежить на правому горбуватому березі Десни.

Старовинні гармати на валах у Чернігові

Став у Сокиринському парку на Чернігівщині

Успенський собор у Чернігові

Краєвид тут такий, як і над Прип'яттю на Поліссі — низина, багнисті долини рік, піски, тільки лісів тут тепер менше та й Десна тече тут швидше. Чернігівщину звуть ще східнім Поліссям.

Чернігів старовинне місто — мабуть, ровесник Києва. Було воно осідком чернігівського князя. Жило тут плем'я сіверян, яке вело торгівлю з сусідніми країнами. Недалеко Чернігова над Дніпром було місто з пристанню — Любеч, а Дніпро — це ж той давній водний торговельний шлях з півночі на південь, яким мандрували-плили купці, везучи з собою всякий крам.

У Чернігові збереглися й досі архітектурні пам'ятки нашої старовини — Преображенський собор з початку 11 століття з гробницями князів, Єлецький монастир з того ж часу і інші пізніші будови. За козацьких часів — за гетьмана Богдана Хмельницького — був тут осідок чернігівського полку, а сусідні полки були в Ніжені і Стародубі.

Чернігів особливо дороге місто дітям України — тут довгий час, бо 35 років, прожив письменник Леонід Глібів; тут він і помер 1892 року і тут похований. А славний Глібів і дорогий дітям своїми чудовими байками й загадками — посилав він їх до Львова, до дитячого журналу „Дзвінок". Ще й досі ці байки та загадки друкують в читанках та окремими книжками*. Жив також у Чернігові письменник Михайло Коцюбинський, який у „Дзвінку" друкував свої оповідання для дітей („Харитя" і інші). Цього року минає 50 років від дня його смерти.

Друге старовинне місто над Десною — це Новгород Сіверський. Тут володів князь Ігор, який у 1185 році вирушив був походом проти орди половців і в великому бою десь в околицях теперішнього міста Харкова попав у половецьку неволю. Цей похід відомий із славного літературного твору „Слово о полку Ігоря".

Інші давні міста Чернігівщини — на півночі Мглин і Стародуб, на сході Глухів — резиденція гетьманів України, а на південь від Глухова Конотіп, славний великою перемогою гетьмана Івана Виговського над московською армією, що 1659 року йшла з півночі, щоб поневолити український народ. Недалеко від Конотопу, над річкою Сеймом лежить місто Батурин — столиця гетьмана Івана Мазепи. Її страшенно зруйнували і спалили москалі, коли гетьман Мазепа з'єднався 1709 року з шведським королем Карлом XII, щоб спільно боротися проти ворожої Москви і визволити Україну від московського насильства. Тут при залізничному шляху, що веде з Києва до Бахмача і далі до Конотопу, лежить містечко Крути, біля якого в 1918 році відбувся нерівний бій 300 українських гімназистів і студентів з тисячною масою московських матросів.

Будинок колишньої Колеґії в Чернігові

Пам'ять про 300 юнаків-борців живе і житиме вічно в українському народі — нагадуватиме, що найбільший ворог України — це ворог з півночі, ненаситна, жорстока Москва. І прийде час, коли на землі Чернігівщини — отам, де Крути, стане величний пам'ятник на славу і честь 300 крутянців — безсмертних юнаків-героїв!

Б. Д.

---

* „Байки" Л. Глібова з численними малюнками О. Судомори можете замовити через „Веселку". Ціна дол. 1.50.

Алла КОССОВСЬКА *Ілюстрація В. ЗАЛУЦЬКОГО*

ДВІ ЯЛИНКИ

У великому лісі, на розлогій галявині, росли дві маленькі ялинки. Добре їм там було. Старі крислаті дерева захищали їх від холодних вітрів і снігових завірюх, але не заступали сонячних променів, що з небесної височини огрівали ніжні гілочки. І гілочки зеленіли молодими голками, м'якими і ще зовсім не колючими.

Навесні під ялинками весело бавилися звірятка: лисенята, зайчики, їжачки, а білочки навіть стрибали по їхніх гілочках. А скільки пташок прилітало до сестричок-ялинок навесні! Горобчики, синички, горлиці, шпаки і, навіть, великий чорний ворон. Пташки безугаву щебетали, розповідаючи ялинкам про те, що бачили у широкому світі, про багаті пишні міста з чудовими крамницями й усякими цікавими речами, про людей, що живуть у тих містах. Ялинки слухали захоплено й намагалися уявити собі ті привабливі картини.

А коли наставала осінь, більшість пташок відлітала у вирій. Ліс завмирав, і навіть галасливі горобці воліли залишатися в місті, де можна було краще сховатися від дощу й холоду. Звірятка ховалися в нори, набиті запасами харчів: горішками, зерном, сухими ягодами та грушками-кислицями.

Потім приходила зима, укривала сніжною периною ввесь ліс, нанизувала білі блискучі сніжинки на голочки ялинок, і вони стояли, зачаровані своєю красою, сяючи на сонці фіялково-блакитними вогниками.

Так минали роки. Ялинки виросли і стали високими, кучерявими, стрункими деревцями. Хоч на вигляд вони були цілком однакові, та вдача в них була різна.

Одна ялинка була спокійна й лагідна, любила свій ліс понад усе й нікуди з нього не прагнула вирватись. За це її прозвали Тихенькою. Друга ж сестричка нудилася в лісі зимою і рвалась у широкий світ, до незнаних радощів і до блиску міст, що їх ніколи не бачила. І прозвали її за це Невгамовною.

А тут ще горобчик-балакун розповів їм, що бачив у місті, у вікнах будинків, такі самі ялинки, як вони, тільки прикрашені чудовими різнокольоровими ліхтариками, золотим і срібним намистом, з великою блискучою зіркою на верхівці. З того часу ще більше занудилася Невгамовна. Противним став їй тихий, спокійний ліс, і вона, замість солодко спати під теплою сніговою ковдрою, нарікала на свою долю і плакала. Хоч як намагалася потішити її Тихенька, нічого з того не виходило.

— Хочу до міста! — повторювала Невгамовна. — Хочу, щоб мені на голову пришпилили золоту зірку, щоб мої гілки прикрасили блискучим намистом, щоб на мені загорілися кольорові ліхтарики, щоб усі дивувалися моїй красі!

— Але ж для цього треба, щоб тебе зрубали і вивезли з лісу! — сказала Тихенька й уся затремтіла.

— Ну, й що ж! Начебто, крім лісу, нічого кращого в світі немає! Я з радістю покину його й поїду до міста, де горять вогні, грає музика і де так весело! — відповіла Невгамовна.

І сталося так, як вона мріяла. Перед Різдвом наїхали до лісу вантажні авта, і люди почали рубати стрункі ялинки і вивозити їх до міста, на потіху дітям. Побачили люди дві гарні ялинки, дві сестрички, Тихеньку й Невгамовну, зрубали їх і поклали на авто.

Гірко плакала Тихенька, розлучаючись із рідним лісом. Прозорі краплинки сліз застигали на гілочках, як блискучі перлинки. Тепло прощалася вона із своїми друзями-звірятами, з старими соснами та ялинами, що оточували галявину. Натомість безмірно раділа Невгамовна: її мрія здійснювалась!

У місті сестер розлучили. Невгамовну забрали у великий багатий дім, де батьки влаштовували свято для свого розпещеного, вередливого одинака.

Ялинку прикрасили надзвичайно розкішно, засвітили на ній чудові різнокольорові лямпочки, понавішували блискучих цяцьок, а на самому вершечку пришпилили зірку, що мінилась усіма кольорами.

Невгамовна глянула на себе в дзеркало, що висіло навпроти, і прошепотіла в захопленні:

— Ах, яка я вродлива! Ах, яка я щаслива!

А коли заграла музика і до кімнати вбігли гарно вдягнені діти та почали танцювати навколо ялинки, їй здалося, що щасливішого за неї немає на світі нікого.

Але не довго тривало це щастя. Свято скінчилося дуже скоро. Щось не вподобалося малому вередливому господареві, він розкричався, пообривав прикраси з ялинки, і вже за годину стояла вона обідрана й темна, гірко нарікаючи на своє безталання. Таке коротке було її щастя, і так дорого вона за нього заплатила.

А тим часом Тихеньку привезли у шпиталь для тяжко хворих дітей. Її поставили у великій залі. Медичні сестри в білих халатах і шапочках, безшелесно рухаючись навколо ялинки, прикрасили її від вершечка до низу й освітлили зеленими ліхтариками, подібними до світлячків, що літали літніми ночами над лісовою галявиною. На цю згадку ще тяжче зажурилась ялинка, перли сліз розтопились і почали капати з її похилих гілочок.

Та ось зазвучав урочистий різдвяний хорал. З усіх дверей в залю сестри почали просувати ліжечка з хворими дітьми. Дітки були такі бліді й такі слабенькі, що деякі не могли навіть підняти голови від подушки.

Але, коли вони побачили ялинку, личка їх засвітилися усмішками радости, а в очах спалахнули вогники захоплення. Вони простягали тоненькі рученята й обережно торкалися пальчиками зелених гілочок. Їхній слабий сміх звучав так зворушливо, що ялинка відчула, як її сльози висихають. Усю її охопила безмірна радість і гордість, що вона своєю красою потішила маленьких страдників.

— Я щаслива! — прошепотіла вона. — Я знаю, що помру, але я жила не даремно.

Кислиці — овочі дикої (нещепленої) яблуні або груші; **хорал** — релігійна хорова пісня; **страдник** — мученик.

В. ДУБИНА *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

ДОНИНЕ ПРОХАННЯ

В нашій хаті ляля спить.
Тихо, тихо, татку, цить!

Біля лялі на подушці
Спить ведмедик в теплій шубці.

Потихеньку ж там ходи
Ведмежатка не збуди.

ЩО ЧИТАТИ?

„КРИЛАТІ" — ЖУРНАЛ ДЛЯ ЮНАЦТВА

Появилося перше різдвяно-новорічне (січень 1963 р.) число журналу для юнацтва „КРИЛАТІ". Журнал великого формату на 18 сторінок видає Спілка Української Молоді (СУМ). Головним редактором „Крилатих" є відомий письменник Леонід Полтава, якого вірші, пісеньки, оповідання і п'єски читаєте часто в „Веселці".

У першому числі журналу вміщене звернення до читачів, різдвяні й новорічні матеріяли, історичні й біографічні оповідання, статтейки й вірші, розповіді про українське народне мистецтво й нові технічні здобутки з ділянки польотів у повітряні і міжпланетарні простори, цікаве звідусіль, рецензії нових книжкових видань і кінофільмів, дописи з життя молоді, сміховинки.

Журнал друкований на доброму папері з численними кольоровими ілюстраціями.

Хоч цей журнал призначений для молоді (16-20 рік життя), то багато цікавого можуть знайти у ньому й діти старшого віку.

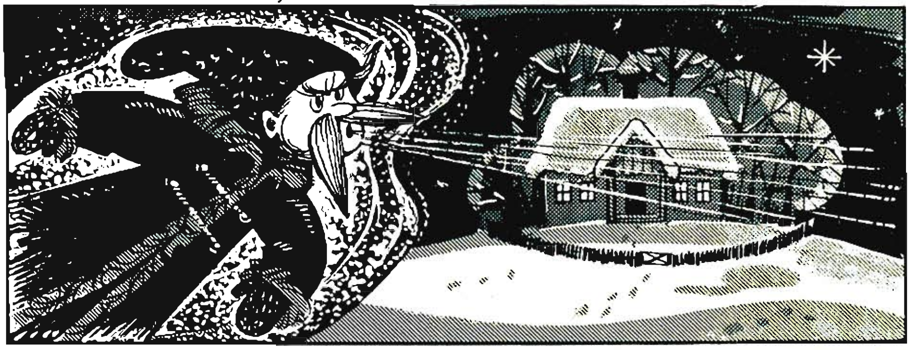
„Веселка" вітає появу нового журналу для юнацтва й бажає йому гарних успіхів.

Читачі „Веселки" після свого переходу в юнацький вік станутъ напевно читачами „Крилатих".

В. Б.

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: Юрій КОЗАК*

ЩО ГРОМАДА, ТО ГРОМАДА!

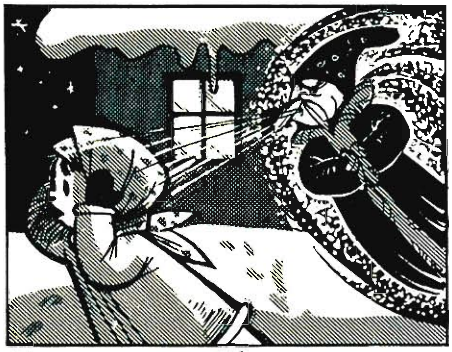

Хоч Різдво, то Вітер дує,
Свище, трубить, вередує.

Сів край бабиної хати,
Не дає колядувати.

Під вікном Оленка стала,
„Нову радість” запищала.

Як загув нараз Вітрило,
Геть Оленку заглушило.

Звідкись Бобко прикотився:
„Бог Предвічний народився”.

Вітер гу-гу-гу з-за хати —
Мусів Бобко утікати.

Уля теж не мала щастя,
Впала в сніг співачка Настя.

На містку зібрались діти,
Рада в раду — що робити?

Ухвалили: не втікати,
Йти гуртом колядувати.

Як гуртом гукнули сміло,
Аж у ліс утік Вітрило.

Баба бублики і гроші
Пхає в торбу міхоноші.

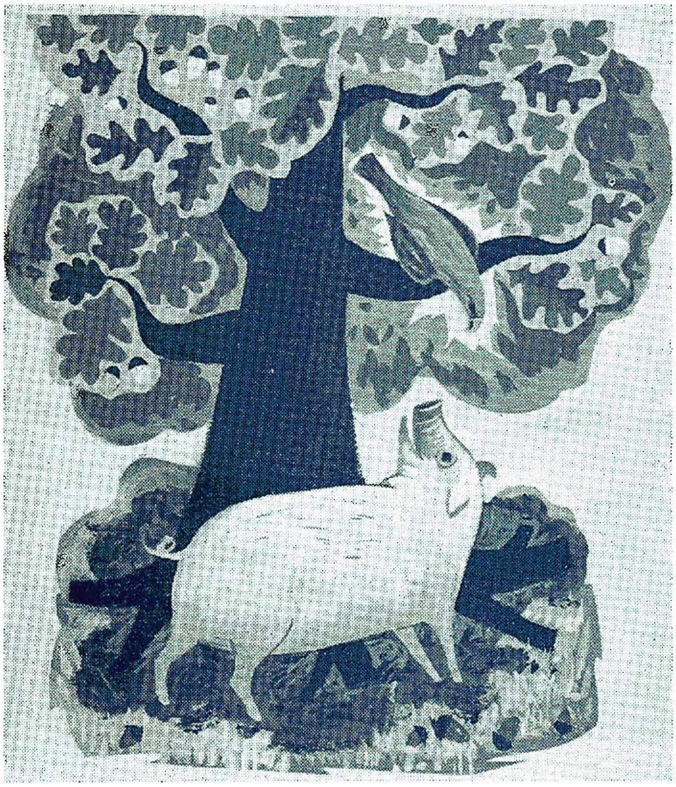
А дітвора рада-рада:
Що громада, то громада!

СВИНЯ ТА ДУБ

Народна байка

Ілюстрація Юрія Козака

Восени свиня забрела в ліс. Там вона натрапила під дубом на жолуді й почала їх їсти. Їла, їла, ще б їла, та вже не могла. Тоді звалилась на бік і заснула там же, під дубом.

Як тільки виспалась, піднялась і почала рилом підривати корінці біля дуба. На дубі в ту пору сидів кібець; побачивши це, він сказав:

— Нерозумна ти тварина! Навіщо підриваєш корінці? Адже дуб захиріє і всохне.

— А що мені до того? Нехай сохне, я не дбаю, мені потрібні тільки жолуді, бо від них я товстішаю.

— Дурна ти скотина, недарма тебе свинею величають. Подивись угору і побачиш, що жолуді на дубі ростуть. Як він усохне, так і жолудів не буде. Пам'ятай, що дуб тебе годує, а не ти його. Ти того й не тямиш, що без дуба ти з голоду здохнеш.

Свиня засоромилась і побрела додому.

Кібець — птах з родини яструбів-шулік; захиріти — стати кволим, хворим, слабим.

РОЗГАДАЙМО!

1. ЗИМОВІ ЗАГАДКИ

а) Вата з хмари летіла,
Сріблом-злотом мигтіла —
На холодне упала,
Цілу зиму лежала,
А на тепле упала —
Крапелиною стала.

б) Що то, що то за маляр,
Не абиякий штукар?
Попід вікнами мандрує,
Сріблом шибки малює,
А минеться зима —
Глянь, і маляра нема!

в) Вчора з хмари падало,
Річкою текло,
А сьогодні ствердло
І блищить, мов скло.

Р. З.

— ⁂ —

2. ЗІРКА — НЕ ЗІРКА

Невідомо, звідки береться,
Невідомо, куди зникає,
Стрімголов поміж зорі мчиться,
Ще й хвостом небеса замітає.
Ніби зірка і ніби не зірка —
Хто вгадає, тому грошей мірка.

— ⁂ —

3. ЗАГАДКИ — НЕДОМОВКИ

а) Колись там жив Кирило Кожум'яка,
І каже казка, що вбивав там зміїв —
Тепер на горах, у садах зелених
Там України є столиця К . . .
Хороше місто, ой, хороше, діти,
Дай Боже вільним нам його уздріти!

б) Попри Київ, попід гори
У далеке Ч . . . . море
Котиться ріка,
То повільна, то прудка,
І могутня, і широка,
І глибока,
Із усіх щонайгарніша,
Серцю завжди наймиліша.
Відзивається Петро:
— Ця ріка — то наш Д . . . . . !

Р. З.

— ⁂ —

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ГРУДЕНЬ 1962 р.: 1) **УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ:** а) Санки; б) пилка; в) літак; г) чайник. 2) **ХРЕСТИКІВКА:** ДуМка, МорИнці, ПідКова, СубОтів, КириЛівка, ГайдАмаки, НевоЛьник, ЧигИрин, КорСунь, КремЕнчук, КаНів, ЧерКаси, ЗапОвіт. Букви на місці хрестиків дають: М и к о л а Л и с е н к о. **ЩО ЦЕ?** а) Книжка — дитячий журнал; б) крейда; в) хмара — дощ; г) олівець; ґ) їжачок.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Illustrations: P. CHOLODNY
Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XVIII: НА ЗУСТРІЧ СОНЦЮ ВОЛІ — *CHAPTER XVIII: TOWARD THE SUN OF FREEDOM*

Повернувшись у січову фортецю, Богдан попрохав дозволу побачитися з гетьманом.

Having returned to the Sitch fortress, Bohdan asked permission to see the Hetman.

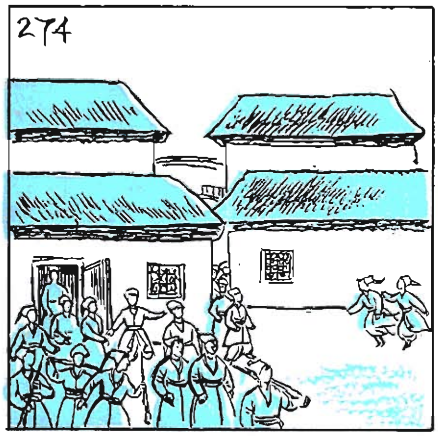
— Увесь край, гетьмане, бунтується проти займанців-ворогів і жде на знак із Січі.

"The entire country is in rebellion against the enemy occupants and is awaiting the signal from the Sitch."

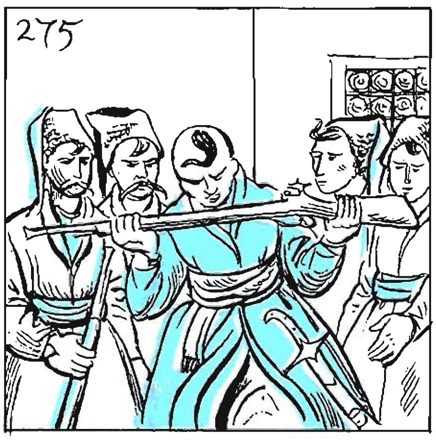
Козацькі сурмачі засурмили до походу.

The Kozak trumpeters sounded the call for the march.

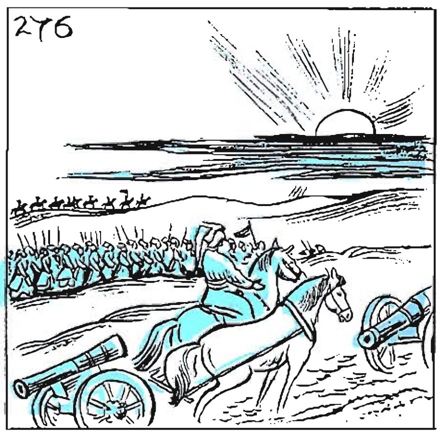
Запорожці висипали з куренів, мов навесні бджоли з вуликів.

The Zaporozhian Kozaks poured out of their huts like bees from the hives in springtime.

Богдан-характерник підняв до уст рушницю й урочисто її поцілував.

Bohdan the Sorcerer raised the musket to his lips and solemnly kissed it.

І вирушило військо козацьке назустріч сонцю волі.

And the Kozak army marched out—toward the sun of freedom.

(Продовження буде)

(To be continued)